

Barral: carta d'honor

Em demanen unes ratlles sobre Carlos Barral. Per moltes raons el vaig veure sempre com si pertanyéssim a dos planetes diferents, i potser per això els nostres escassos contactes van ser, per a mi, apassionants. Ben aviat es va dibuixar ell mateix com a personatge, i tothom parla d'això, però jo penso que és útil omplir aquest espai amb frases d'una carta que Barral va publicar a *El País* l'estiu de 1981.

«Negar la prioritat del català a Catalunya és una ximpleria (*majaderia*), equivalent a negar a la comunitat catalana el títol de nació. Si no és nació una comunitat políticament indepen-

dent i culturalment singular des del segle VIII amb passat expansionista i colonial, llengua pròpia afermada en una literatura de ressonància universal, dret privat diferent i voluntat ininterrompuda de sobreviure com a nació, que ens expliquin què entenien per nació els reinventors d'aquest concepte...». Escriptor i editor en castellà, Barral qualificava el bilingüisme a Catalunya com una situació de colonialisme lingüístic i desmentia les «bajanades del Manifiesto» sobre les dificultats del castellà a Catalunya. Jo vaig transcriure les seves afirmacions a l'*Avui* i li deia que seria insultant agrair-li la seva decència.

Em va enviar una carta que deia: «A

mi sí que em cal donar-li les gràcies. Saber-se i sentir-se català abans que tot i per sobre de tot no té res a veure amb escriure en castellà o en llatí. És qüestió d'honor i jo encara crec en aquestes coses. No tolerar bajanades a propòsit de conceptes com el de nació i el de llengua és deure de decència intel·lectual. No és qüestió transigible. Abofetejar fills de puta o tractar-los com a rates bubòniques és, a més, un gran plaer. Una abraçada. Carlos Barral».

M'ha semblat que aquest testimoni no s'ha de convertir en cendra.

Josep M. Espinàs

Un creador clàssic

La figura de Carlos Barral no només és gegantesca com a editor, també com a poeta i memorialista.

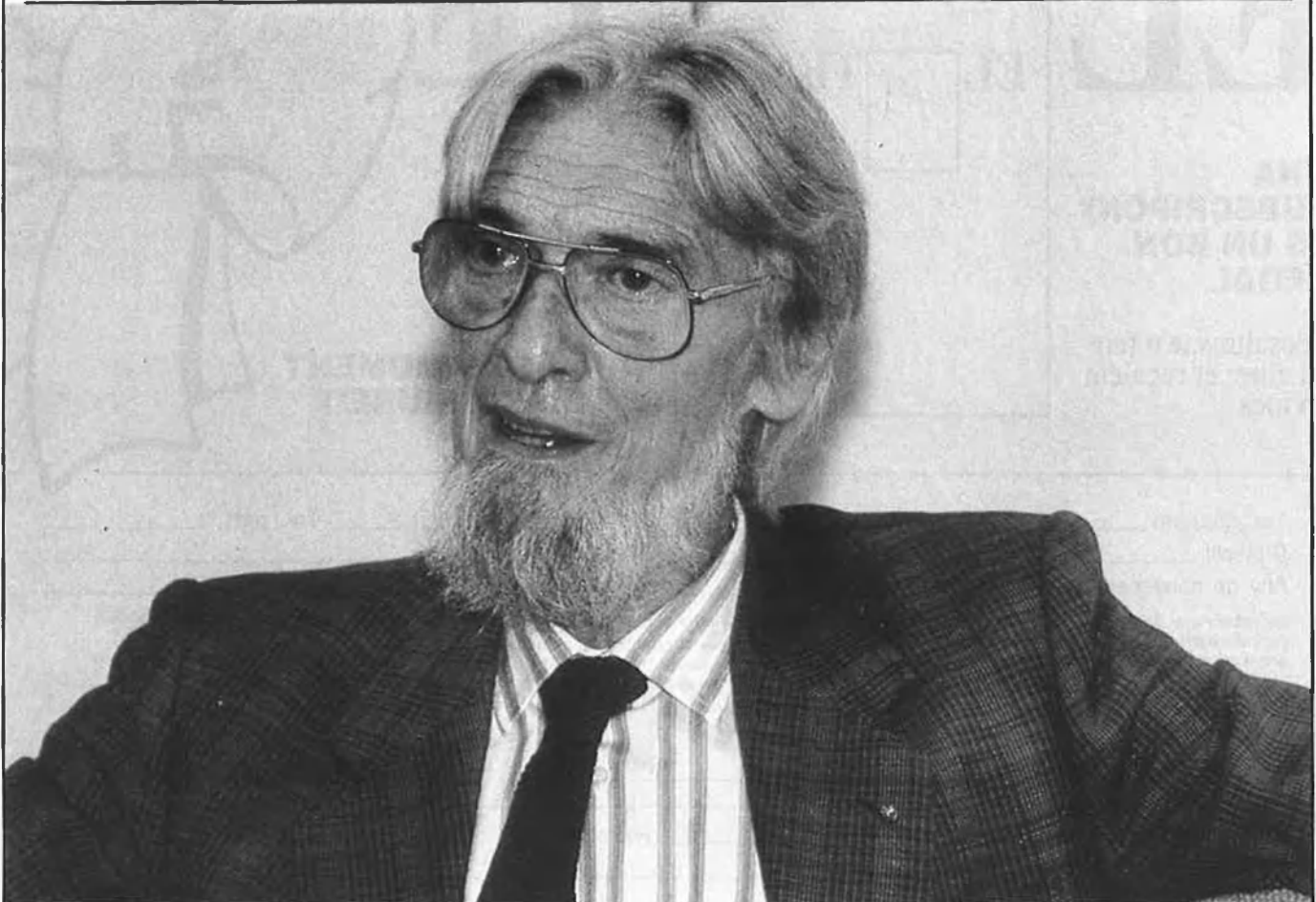
En considerar el desenvolupament del món editorial i literari peninsular al llarg del darrer trenta anys, és impossible no reconèixer el capital rellevament de la figura del poeta Carlos Barral com editor, creador de col·leccions, promotor de premis literaris d'àmbit nacional i internacional, i introductor de tendències, estètiques i estils narratius que, dins les penúries de llibertats polítiques de l'època i de les consegüents estretors i misèries culturals, van constituir uns més que preciats estímuls encaminats a renovar un paisatge literari estàtic, monòton i sumament gris. Per el lector, per els professionals de la crítica literària i els de la literatura, la tasca de Carlos Barral al front de l'editorial Seix Barral, primer, i de Barral Editores, més tard, va ésser —i segueix essent— d'una riquesa

sa i vàlua inestimables. El deute que els lectors peninsulars tenim amb aquest home esquelètic, blanc-barbut, amb vocació de pare de la pàtria, savi i gentil que acaba de morir és impagable.

Tanmateix, no és la seva gegantesca tasca editorial el motiu per el qual el nom de Carlos Barral està destinat a figurar en la història de les lletres hispàniques sinó el seu quefer poètic i memorialista. A llibres de poemes ja mítics avui dia pel crucial paper que van complir en l'evolució de la poesia espanyola durant els darrers vint-i-cinc anys, l'escriptura de Carlos Barral ens va endinsar pels camins de la re-memorització aconseguint una de les obres memorialístiques més importants de la segona meitat del segle mitjançant una prosa que és, sense dubte, una de les més sumptuoses de la llengua

castellana al llarg de la seva història, doncs no en va tractar d'una prosa sortida de la gran dèria del poeta Barral: la constant lectura dels clàssics grecs i llatins. L'obra narrativa de Carlos Barral es va iniciar amb *Años sin excusa* (1974), llibre que, segons repetides manifestacions de l'autor, comença amb intenció d'escriure un escoli d'un dels seus llibres de poemes *Diecinueve figuras de mi historia civil*. Sortosament pel lector, el projecte se l'hi va escapar de les mans i es convertí en el primer volum del que serien les seves memòries que seguirien amb *Los años sin excusa* (1978) i *Cuando las horas veloces* (1988). A aquests títols cal afegir *Penúltimos castigos* magnífica novel·la en la qual el nom del propi Barral, i el d'altres figures de les seves memòries, és utilitzat per tal

d'encarnar diversos personatges de ficció que envolten al narrador al llarg del que seran els «penúltims avatars» d'una dioscúrica existència. Un dels afans (i dels enormes guanys) dels tres volums memorialístics de Barral, ha estat descriure el paisatge moral de la seva generació. Una generació d'escriptors i intel·lectuals anomenada avui com «la generació dels 50». Fugint de la crònica i del relat de la vida personal, Barral narra la lluita generacional contra tres enemics veritablement temibles: la incultura nacional, la resistència del provincianisme patri, secularment organitzada, a qualsevol canvi, i el gran monstre de la censura i la dictadura franquista. Tres lluites a las quals, en *Cuando las horas veloces*, s'afegeix una quarta i última: la presentada per un nou ene-

Carlos Barral, la reflexió del record que escapa a allò purament circumstancial.

DOMÈNEC UMBERT

mic aparegut durant els darrers anys del franquisme: la irrupció de les lleis del mercat dins el camp de la cultura i de les arts; unes lleis promulgades pels economistes recentment promoguts a nous sacerdots de la tribu. Els canvis socials, el deteriorament físic i moral de l'entorn, l'agonia del paisatge marítim de Calafell, el pas del temps per la vida de l'home... són motiu de reflexió sobre una realitat no anecdòticament recobrada sinó recreada per la voluntat literària del narrador. Per això, la reflexió del record escapava al que era circumstancial per a centrar-se en allò que és essencial a la condició humana. És en aquest aspecte, on la superba prosa de Carlos Barral revela el talent del poeta clàssic que era.

Anna Maria Moix

Tant en els seus poemes

Com en la seva vida, a Barral li agradava sobretot sobtar-nos, trencar l'expectativa. Per això, en els seus poemes cercava l'adjectiu més insòlit i solia emprar les paraules en un sentit primigeni, de vegades fins i tot perdut, o almenys ja oblidat. Així, per exemple, *usuras*, mot reiterat en els seus textos, no es refereix a l'interès excessiu cobrat per a deixar en préstec uns diners, sinó a la desfeta, als estralls produïts pel temps sobre els nostres cossos; el terme *verde* no esmenta el color que en l'escala cromàtica és entre el groc i el blau sinó allò que és erecte, viril, tal com la seva etimologia explica.

En el seu capteniment, Barral tenia també un punt

d'extravagància contradictòria, d'esnobisme *dandy*. Per exemple, solia emprar la capa espanyola quan viatjava per Europa, com el més internacional dels editors del país i bevia whisky quan encara molts escriptors només prenién vi, *chatos* o tintorros per a més senyes.

En la novel·la, *Penúltimos castigos*, un dels personatges, amb nom i cognom presos de la realitat, va querellar-se contra l'autor barceloní per injúries. Carlos Barral, inesperadament, rebutjà la immunitat parlamentària a la qual tenia dret —aleshores era senador per Tarragona—, decidí que el seu personatge havia assajat el paper en una obra de Pirandello o potser d'Unamuno i esperà que

els tribunals decidessin.

Preocupat per la identitat, crec que amb aquestes alçades en Carlos Barral havia arribat a ser el personatge o personatges, editor, escriptor, polític, que un dia desitjà encarnar, per a deixar-nos a tots mig estorats. L'escriptor barceloní estava aquests darrers mesos pendent de la salut de dos amics seus també escriptors més que no de la seva. La mort li arribà inesperadament, quan menys hi comptava. Fou un malaurat cop d'efecte final, que per altra banda no ens hauria hagut de desconcertar, era a l'alçada de la vida i l'obra de Barral, almenys en consonància amb la identitat del personatge que amb tanta cura va inventar.

Carme Riera